

Bedrijfsontwikkelingsplan

Fokvarkens

voederaankoop

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

Afdeling Land- en Tuinbouwvorming

Leuvenseplein 4, 1000 Brussel

02/553 63 56

land-tuinbouwvorming@vlaanderen.be

In samenwerking met:

Dienst biologische land- en tuinbouw

INHOUD

1 Inleiding	3
2 Huidig bedrijf.....	4
3 Motivatie voor de omschakeling	5
4 Beeld van het toekomstige bedrijf	6
5 Basisprincipes biologische landbouw en biologische varkenshouderij.....	7
6 Veebezetting.....	8
7 Grondgebondenheid	9
8 Herkomst van de dieren.....	10
9 Fokkerij	11
10 Dierenverzorging.....	12
10.1 Gezondheidszorg	12
10.2 Bijzondere zorgen.....	12
11 Huisvesting.....	13
11.1 Natuurlijk gedrag, norm voor de huisvesting	13
11.2 Staltypes.....	13
11.3 Voedersystemen.....	14
11.4 Insectenbestrijding	15
11.5 Huisvesting zeugen	15
11.6 Kraamhokken	17
11.7 Huisvesting beren	18
11.8 Stalconcept.....	20
12 Buitenloop.....	22
13 Voeder.....	24
14 Arbeidsbehoefte	26
15 Bedrijfseconomische aspecten	27
16 Omschakeling	29
16.1 Omschakeling dieren.....	29
16.2 Omschakeling grond	29
16.3 Volledige omschakeling bedrijf	29
17 Afzet.....	30
18 Samenvatting	31
Tot slot.....	32
BIJLAGE : Nuttige adressen	33

1 Inleiding

Omschakelen naar biologische landbouw is geen eenvoudige zaak. De biologische veehouderijpraktijk verschilt zeer sterk, en op heel veel punten van de gangbare praktijk.

Dit vergt ook van de bedrijfsleider zelf een ‘omschakeling’. Veel vertrouwde handelingen, begrippen en kennis komen op losse schroeven te staan, en moeten ingevuld met heel nieuwe ervaringen en inzichten.

Aangezien de biologische veehouderij uitdrukkelijk vertrekt vanuit het principe van de grondgebondenheid, is de omschakeling een stuk moeilijker voor de zgn. ‘niet-grondgebonden’ sectoren, waartoe ook de varkenshouderij vandaag behoort.

De intensiteit van deze sector, zowel naar kapitaal (investeringen en veebezetting) als naar arbeid maken de omschakeling vaak onmogelijk, of dwingen de bedrijfsleider deze voor onbepaalde duur uit te stellen.

Het moment waarop zware herstellingen, nieuwe binneninrichting of andere bijkomende investeringen noodzakelijk blijken, is het scharniermoment bij uitstek om tot omschakeling over te gaan.

Groepshuisvesting in de zeugenhouderij – waar ook het biologisch lastenboek van uitgaat - is meer dan ooit een actueel vraagstuk, en binnen afzienbare tijd zullen nieuwe normen inzake huisvesting door Europa worden opgelegd. Ook dergelijke ontwikkelingen vormen een extra stimulans om de productiemethode in haar geheel te herzien.

Nochtans moet dit goed beredeneerd worden, en mag niet over een nacht ijs worden gegaan. Precies omdat de gangbare, niet-grondgebonden zeugenhouderij zoals die vandaag op de meeste bedrijven plaatsvindt, zover van het biologische bedrijf afstaat, wordt best alles eerst grondig afgewogen.

Wij hopen met dit bedrijfsontwikkelingsplan daartoe een degelijke leidraad te hebben opgesteld.

2 Huidig bedrijf

Historiek

Als zoon van een landbouwer met een kleinschalig, klassiek gemengd bedrijf in de zandstreek, heeft u in de gespecialiseerde zeugenhouderij een oplossing gezocht voor het te kleine, niet meer als leefbaar beschouwde bedrijf.

Veestapel

Doorgaans heeft u een bezetting van zo'n 110 zeugen. Momenteel zijn er 117 zeugen aanwezig.

Huisvesting

Uw zeugenstal meet 8 meter bij 35 (280 m²). De kraamstal heeft 24 kraamhokken van 1.65 meter bij 2.20.

Oppervlakte en percelen

U beschikt over geen grond. Over afzienbare tijd kunt u de bestaande huiskavel (iets minder dan een ha) uitbreiden tot ruim 3 ha met aanpalende gronden.

Teeltplan

1 ha huiskavel (gras) en 2 ha weide van een collega landbouwer.

Rantsoen

Alle voeders worden aangekocht.

Afzet

Alle biggen worden verkocht op speenleeftijd.

Arbeidsinvulling

1 VAK.

3 Motivatie voor de omschakeling

Vandaag stelt u zich heel wat vragen. De financiële ondersteuning voor de afbouw van de varkenshouderij heeft u aan het denken gezet. Zelf bent u veel te jong voor een stopzettingregeling, en u wil trouwens verder in uw zeugenbedrijf, waarvoor u de voorbije jaren veel inspanningen heeft gedaan, en waaraan u veel plezier beleeft.

Maar dan moet u wel een oplossing vinden voor een aantal problemen. U wil immers ook gewaardeerd worden voor uw werk.

De kans opnieuw over iets meer grond te beschikken, opent nieuwe mogelijkheden. U kunt weer boer zijn, iets wat u de voorbije jaren heeft gemist. En met de biologische productiemethode bent u de toekomstige verstrenging van o.m. de huisvestingsnormen een stap voor.

U hoopt ook dat de omschakeling u financieel iets meer perspectief biedt. De resultaten op uw bedrijf zijn niet echt slecht, maar de prijsschommelingen en de onzekerheid zitten u dwars. De constante vraag en de goede prijzen in de vleesvarkensproductie bieden voor u als biggenproducent misschien perspectief. Dit vormt voor u een extra stimulans, ook al wegen de andere motieven zwaarder door.

4 Beeld van het toekomstige bedrijf

Veestapel

Hoeveel biologische zeugen zullen kunnen gehouden worden?

Huisvesting

Zijn er grote aanpassingen noodzakelijk ?

Teeltplan

Hoe kan de buitenbeloop best worden ingericht?

Bemesting/mestafzet

Is er vraag naar biologische mest ? Zijn er mogelijkheden tot samenwerking ?

Voederaankoop

Voederaankoop blijft.

Arbeid

De bijkomende arbeid moet verloond worden.

Afzet

Aan collega's afmesters.

Bedrijfseconomie

Veel extra investeringen in (nieuwe) gebouwen hoopt u zo veel mogelijk te vermijden.

5 Basisprincipes biologische landbouw en biologische varkenshouderij

Biologische landbouw is een productiemethode die duurzame oplossingen biedt en deze verder tracht te ontwikkelen voor de landbouw in samenhang met haar omgeving. Er is veel aandacht voor het landbouwkundig ecologische evenwicht.

De opbouw en het behoud van de bodemvruchtbaarheid staan centraal : oordeelkundige organische bemesting, gebruik van groenbemesters en een ruime vruchtwisseling met genoeg stikstof fixerende vlinderbloemigen in het teeltplan liggen aan de basis van een goede bodemvruchtbaarheid. Kunstmest wordt op die manier overbodig en is dan ook niet toegelaten.

Synthetisch-chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn eveneens uitgesloten. Ziekten en plagen worden zoveel mogelijk voorkomen door een ruime vruchtwisseling en aangepaste teeltzorgen. Bij het opduiken van ernstige ziekten of plagen kunnen natuurlijke middelen (natuurlijke vijanden uitzetten, pyrethrum, zwavel, ...) worden ingezet.

Onkruidbestrijding gebeurt voornamelijk mechanisch (wiedeg, schoffelmachine, vingerwieder, aanaarder,...) en thermisch (onkruidbrander), waar nodig aangevuld met handwerk.

Bij de biologische veeteelt ligt de nadruk op een aangepaste huisvesting, fokkerij, voeding en verzorging die voor de dieren soortspecifiek gedrag toelaten. Tevens is de grondgebondenheid primordiaal. De gezondheidszorg richt zich vooral op preventie, aangevuld met bij voorkeur homeopathische geneesmiddelen.

Het streven naar natuurlijke evenwichten en de kringloop gedachte zijn van groot belang voor de biologische landbouw en vormt de basis voor de duurzaamheid.

6 Veebezetting

Wetgeving

De maximale veebezetting op het bedrijf wordt bepaald door de staloppervlakte en de mogelijkheden tot buitenbeloop.

Afhankelijk van deze veebezetting kan worden nagegaan of het bedrijf grondgebonden is. Is dit niet het geval, dan moet voor mestafzet worden gezocht.

Bedrijf

Zoals blijkt uit de berekeningen (zie punten 10 en 11) kan u nog gemiddeld 50 zeugen houden.

7 Grondgebondenheid

Het biologisch zeugenbedrijf dient aan alle regels van de biologische productie te voldoen. Grondgebondenheid is een basisvoorwaarde. Niet-grondgebonden bedrijven of onvoldoende grondgebonden bedrijven kunnen worden toegestaan, indien zij zorgen voor grondverbondenheid via andere biobedrijven. Of anders gezegd : de biologische productie als geheel mag geen mestoverschot veroorzaken, de mest van biologische dieren dient opnieuw in de kringloop te worden opgenomen via de plantaardige biologische productie.

Wetgeving

De totale hoeveelheid mest die per bedrijf wordt gebruikt, mag niet meer dan 170 kg N per jaar per ha of 2 GVE/ha bedragen.

Dit betekent :

6.5 fokzeugen per ha.

74 biggen per ha.

14 andere varkens (beren, opfokzeugen) per ha.

Grondgebonden mestbeleid : de mest wordt teruggevoerd naar gecontroleerde biologische akkerbouwbedrijven.

Bedrijf

In de mate waarin u voldoende afzet vindt, verkiest u het huidige bedrijfsbeleid nog voor onbepaalde tijd verder te zetten, en enkel zeugen te houden waarvan u de biggen verkoopt.

Uitgaande van het huidige zeugenbestand – gemiddeld 110 zeugen – eist de grondgebondenheid naar biologische normen een kleine 17 ha grond. Die heeft u natuurlijk niet. Indien alles loopt zoals verwacht, beschikt u binnenkort over 3 ha grond. U dient dus nog 14 ha verantwoorde mestafzet te vinden.

Anderzijds stellen we vast dat bij omschakeling onvoldoende buitenbeloop en hokoppervlakte aanwezig zijn om 110 zeugen aan te houden.

Zoals we verder zullen zien zal u nog gemiddeld 50 zeugen kunnen houden. In dat geval zal u nog 4.7 ha bijkomende mestafzet moeten zoeken.

8 Herkomst van de dieren

Wetgeving

De dieren moeten afkomstig zijn van biologische fokbedrijven of zelf biologisch worden opgekweekt. De dieren die reeds aanwezig zijn op het bedrijf kunnen worden omgeschakeld.

Indien het onmogelijk is voldoende bio-zeugen aan te kopen, mogen gangbare zeugen die nog niet geworpen hebben ingebracht worden. Het aantal is beperkt tot 10 % van de volwassen veestapel per jaar ter aanvulling van de natuurlijke aanwas en voor de vernieuwing van de veestapel. Dit geldt niet voor productie-eenheden met minder dan 5 varkens : daar geldt 1 niet-bio varken per jaar als maximale norm.

Niet biologische beren mogen worden binnengebracht als ze vanaf hun aankomst op het bedrijf biologisch worden gehouden.

Bedrijf

Hier duiken niet meteen zware problemen op. Uw huidige zeugen kunt u omschakelen. Er is nog weinig ervaring, het is heel goed mogelijk dat u metertijd vrij snel de zeugen moet gaan vervangen, omdat ze zich vanuit hun rasoorsprong niet echt lenen tot groepshuisvesting, vrije uitloop, enz.

Ook naar vervanging toe is er geen echt probleem. Indien u geen biologisch opgekweekte dieren vindt, mag u gangbare inbrengen. Als de biologische varkenshouderij zich de komende jaren alsnog ontwikkelt, wordt het wellicht gemakkelijker.

U kunt ook afnemers van uw biologische biggen polsen of zij voor u de opfok van vervangingszeugen willen doen. In dat geval moet u wel samenwerken met een collega die bereid is deze jonge fokzeugen ook een echte weide als buitenbeloop te geven, en voor het overige strikt volgens het biologisch lastenboek werkt. Hij kan trouwens al voor een goed deel inspelen op uw eigen varkenshouderij, zodat de overgang van de jonge zeugen tussen de bedrijven zo weinig mogelijk verschil maakt.

9 Fokkerij

Wetgeving

Naast de natuurlijke dekking, is KI toegestaan, geen embryotransplantatie. Gebruik van hormonale producten is verboden, dus ook de hormonen die worden gebruikt om de ovulatie te stimuleren.

Praktijk

Voor de biologische productie moet gelet worden op :

- **vruchtbaarheid** : aantal levend geboren biggen, weinig improductieve dagen, gemakkelijk werpen.
- **goede moedereigenschappen** : groot aantal gespeende biggen, goede melkgift, zware biggen bij spenen, uniforme nesten, niet agressief.
- **rusticiteit** : goed beenwerk, geschikt voor buitenbeloop.

Keuze van de beer :

Uitgaande van natuurlijke dekking in buitenlucht, is een stressnegatieve beer aangeraden. Bij KI speelt dit wellicht minder.

10 Dierenverzorging

10.1 Gezondheidszorg

Wetgeving

De ziektepreventie is uitgangspunt en norm. Onbeperkt gebruik van homeopathische middelen, plantenextracten en spoorelementen wordt toegestaan. Allopathische behandelingen mogen niet preventief worden toegepast en moeten uitzonderlijk blijven. Hierbij geldt een wachttijd die het dubbele is van wat traditioneel gebruikelijk is, met een minimum van 48 uren. De behandelingen moeten worden ingeschreven in het veeboek.

Inentingen en veterinaire behandelingen die wettelijk verplicht zijn, worden uiteraard toegelaten.

Praktijk

Het gebruik van stro bij zeugen in groepshuisvesting kan enerzijds leiden tot minder ziektegevoeligheid door minder stress. Anderzijds kan de infectiedruk bij slechte hygiëne juist hoger zijn waardoor juist een grotere kans op ziekteproblemen. Algemene bedrijfshygiëne en bijzondere zorg voor de reiniging van de hokken is van het grootste belang.

Varkens die voortdurend in de weide zijn, bvb bij huisvesting in nishutten, moeten een dik strobed krijgen in tochtvrije nissen, wegens de hoge gevoeligheid voor longontsteking. Ook in andere huisvestingen bijzondere aandacht voor mogelijke tocht.

De buitenloop dient eigenlijk een goed onderhouden weide te zijn. Graslandmanagement is echt een noodzaak (zie hoofdstuk buitenbeloop). Dit heeft belangrijke gevolgen voor de gezondheidszorgen, o.m. ter voorkoming van wormproblemen, hoewel deze ook niet mogen worden overschat.

10.2 Bijzondere zorgen

Wetgeving

Handelingen zoals knippen van tanden, couperen van staarten, ... mogen in de biologische landbouw niet systematisch worden toegepast. Castratie is toegestaan.

De fixatie van de zeugen is enkel toegestaan tijdens en na het werpen gedurende maximaal 7 dagen, bij het voeren en bij behandelingen, en dit enkel d.m.v. een box of een kooi.

Praktijk

Staatbijten bij gespeende biggen is een rechtstreeks gevolg van een gevoel van onbehagen. Er zijn een hele reeks van oorzaken die dit onbehagen kunnen veroorzaken : huisvesting, te grote schommelingen in het stalklimaat, wellicht ook raskenmerken, ... Evenwichtige voeding (te beginnen bij de drachtige en lacterende zeug !) neemt hierin een sleutelpositie in. Verder zal staartbijten altijd wel bij enkele biggen opduiken als karaktereigenschap, maar daar kunt u als ervaren varkenshouder wel mee om.

11 Huisvesting

11.1 Natuurlijk gedrag, norm voor de huisvesting

Wetgeving

Voor de huisvesting van varkens wordt ervan uitgegaan dat de dieren over een lig- en mestruimte dienen te beschikken. Daarnaast moet de ruimte van voldoende omvang zijn zodat de dieren hun natuurlijk exploratiegedrag kunnen uitoefenen.

Praktijk

Natuurlijk gedrag van varkens

Varkens zijn groepsdieren : 2 à 10 zeugen van een zelfde worp en hun biggen.

Zoelen (=modderbad) voor afkoeling en tegen parasieten behoort tot het natuurlijk gedrag, net als wrijven tegen bomen en elkaar poetsen.

De groepen hebben een strikte rangorde volgens leeftijd en grootte.

De geurzin is goed ontwikkeld, het zicht eerder slecht. De communicatie vindt plaats via knorgeluiden. Geheugen en tijdsbewustzijn zijn goed ontwikkeld. Varkens zijn zeer nieuwsgierige dieren, denken we maar aan het voortdurend snuffelen en wroeten.

Het is van het grootste belang – o.m. naar ziekte weerstand en productiviteit toe – om zo goed mogelijk in te spelen op het natuurlijk gedrag, en dit op zoveel mogelijk vlakken (voeding, huisvesting, voortplanting, ...)

11.2 Stal types

De openfrontstal

Openfrontstallen bestaan in diverse uitvoeringen : grotere potstallen, gecompartmenteerde ruimtes, e.d. Het open front wordt afgeschermd met windbreekgaas om tocht te voorkomen.

De hellingstal

Vooral toegepast bij huisvesting van (opfok)zeugen. In een hellingstal zijn de dieren gehuisvest op een betonvloer met een helling naar de mestgang van ongeveer 6 %. Stro wordt aan de top van de helling naar behoefte getrokken uit een stroruif. De dieren verdelen het stro zelf over het hok en trappen de mest door een spleet in de achterwand.

De diepstrooiselstal

De stallen hebben een ca. 1 meter dikke laag zaagsel. De bovenste laag (20cm) wordt wekelijks omgewerkt en besproeid met een enzyme- en bacteriemengsel. Het composteringsproces in het strooisel zorgt ervoor dat de hoeveelheid mest met 90 % vermindert en dat er praktisch geen ammoniak vervluchtigt. Het zaagsel en de verteerde mest blijven jaren liggen. Alleen de bovenste laag wordt na anderhalf jaar ververst.

De warmte die hierbij vrijkomt maakt bijverwarmen overbodig. Omdat de varkens hun wroetinstinct in dit broedbed volop kunnen uitleven, neemt ook stress en daarmee oor- en staartbijten sterk af.

Het outdoor-systeem

Hiermee wordt bedoeld dat de dieren permanent buiten op een voldoende groot onverhard en met gras begroeid perceel verblijven. De ligruimte kan in dit geval minimaal gehouden worden, bvb door middel van nishutten.

De varkens halen een belangrijk deel (10-50 %) van hun dagelijks rantsoen uit gras, klaver of luzerne. In de winter zijn de voerkosten hoger, en voederen kost hoe dan ook zomer en winter veel tijd en arbeid.

Niet elke grondsoort is geschikt voor een outdoorsysteem

11.3 Voedersystemen

Van nature willen varkens gelijktijdig worden gevoederd. Met het oog op het voorkomen van onrust is het gunstiger als zeugen tegelijkertijd kunnen eten. De rangorde weerspiegelt zich in het voedergedrag. In groep eten de varkens meer.

Grond- of vloervoeding

Vloervoeding is een oud systeem dat recent, zeker bij de zeughouderij met buitenbeloop, weer in de belangstelling staat. Het voederen gebeurt manueel of via verdelers die meestal automatisch worden gevuld en semi-automatisch geleegd. Het voeder wordt verdeeld over de ingestrooide ligruimte of in een aparte voederruimte.

Vloervoeding kan tot agressie leiden, aangezien de zeugen rechtstreeks concurreren voor het voeder. Het is mogelijk dat zwakkere zeugen minder voeder krijgen dan werd toebedeeld, waardoor de conditie moeilijker beheersbaar is. Om dit op te vangen kunnen de zwakkere zeugen in aparte groepen worden ondergebracht.

Trogvoeding: droog- en brijvoeding

Bij de voedersystemen met per zeug één voederplaats wordt de aan één zeug toegewezen hoeveelheid verdeeld in een afgescheiden compartiment van de trog of voederbak. Sommige zeugen eten sneller dan andere en gaan nadien de andere verjagen. Systemen met geleidelijke dosering houden snel vretende zeugen op hun plaats.

Kleine groepen waarbij de zeugen tegelijk eten

Bij dit systeem worden de zeugen niet geïsoleerd. Door het voeder zeer traag te doseren blijven de zeugen op hun plaats. Aangezien de zeugen volledig vrij zijn, is het noodzakelijk dat ze tegelijk klaar zijn met het opnemen van voeder. Meestal wordt in dit systeem tweemaal daags gevoederd.

Afsluitbare voerligboxen

De zeugen kiezen één van de ligboxen (er is dus geen individuele dierherkenning) en sluiten zichzelf op als ze de trogklep naar voren duwen. Na de voeding worden de boxen geopend en kunnen de zeugen vrij rondlopen. Maar ze kunnen ook in de boxen blijven om te rusten.

Elektronische voerstations (bij droogvoer of eventueel brijvoeding)

Bij dit systeem wordt er per 40-50 zeugen een voederstation voorzien. De zeugen dragen transponders aan een halsband of aan een oor. Aan de hand van de geregistreerde gegevens worden de zeugen individueel gevoederd. Bij voorkeur worden de zeugen na het voederstation teruggeleid naar de mestruimte via een afgescheiden ruimte waarin

eenrichtingsverkeer wordt toegepast. Een reeds vergevorderd systeem met heel veel mogelijke opties : multifase voeding, berigheidsdetectie, spraymarkering, separatie, aanleerstation en brijvoer.

Bij het gebruik van een voerstation is het aan te bevelen om ook voer te verstrekken bij de ligplaats zodat de zeugen niet op het voerstation gefixeerd geraken.

11.4 Insectenbestrijding

Vliegen kunnen bij biggen diarree veroorzaken. Bestrijding van vliegen is derhalve noodzakelijk, ook in het kader van de ziektepreventie, maar is in de biologische varkenshouderij niet zo eenvoudig.

Wetgeving

De insectenbestrijding in de stallingen is toegestaan met pyretrum, lijm-, feromoon- of elektrische vallen, en met biologische bestrijdingsmiddelen.

Praktijk

Bij de biologische bestrijding van vliegen worden met goed gevolg roofvliegen en sluipwespen ingezet. Een geslaagde bestrijding met bvb pyretrum kan gedurende zeer lange tijd worden onderhouden door gedurende een dagelijkse controle-rondgang systematisch vliegen te meppen met de ouderwetse vliegenmepper (wordt overigens ook op gangbare bedrijven toegepast).

11.5 Huisvesting zeugen

Wetgeving

Zeugen moeten in groepen gehouden worden. Zij moeten beschikken over een ligruimte met strooisel. Dit kan bestaan uit stro of andere geschikte natuurlijke materialen (zaagsel, boomschors,...).

De vloeren van de stal moeten vlak zijn maar niet glad. Tenminste de helft van het totale vloeroppervlak moet dicht zijn (geen roosterconstructie).

In de stal moeten de zeugen beschikken over een ruimte van minimaal 2.5 m²/zeug. De zeugen moeten toegang hebben tot een buitenbeloop (zie verder).

Praktijk

Groepshuisvesting

Contact met soortgenoten wordt in de biologische landbouw gezien als een essentieel onderdeel van dierenwelzijn. Er wordt daarom in de biologische varkenshouderij al langer gewerkt met groepshuisvesting voor zeugen.

Bij groepshuisvesting vermindert het waterverbruik met 75 % (van 32 liter tot 8-10 liter) en verhoogt de warmte. Dit heeft positieve gevolgen aangezien minder voer moet worden opgenomen en er minder mest geproduceerd wordt.

Er zijn verschillende mogelijkheden om zeugen te groeperen :

- kleine stabiele groepen die bijeen blijven tot de worp (bv. op een bedrijf met 100 zeugen waar wekelijks ongeveer 5 zeugen worden gedekt).

- grote dynamische groepen waarbij zeugen worden toegevoegd of verplaatst op regelmatige basis (bijv. wekelijks).
- groepen die worden gevormd gedurende 2-3 weken tot een groep van 40-50 zeugen ontstaat, die dan als stabiele groep wordt behouden tot de worp. (bv. op een bedrijf met 250 zeugen).

Hergroeperen van zeugen kan voor problemen zorgen. Elke introductie van nieuwe zeugen in een groep gaat onvermijdelijk gepaard met rangordegevechten. Het best aangepaste stadium voor groepsvorming is onmiddellijk na het spenen van de biggen. Zorg dat er steeds ‘vluchtwegen’ zijn en vermijd doodlopende hoeken.

De stal moet zo zijn ingedeeld dat de zeugen hun belangrijkste activiteiten (liggen (tot 80 % van de tijd), eten, drinken, mesten, wroeten, sociaal gedrag, verzorgingsgedrag,...) ongestoord kunnen uitvoeren.

Volgende zones worden onderscheiden : de rustzone of ligplaats, de mestzone, de voederzone en de loopzone. Deze ruimtes moeten duidelijk onderscheiden zijn.

De ligruimte moet tochtvrij zijn, maar voldoende verluchting toelaten. Het verdelen van de ligruimte door tussenmuurtjes of ijzeren hekken kan de rust bevorderen. Mest- en voederplaatsen moeten goed geventileerd zijn om een koelere omgeving te creëren. De ligruimte is meestal 7 à 10 cm verhoogd t.o.v. de mestruimte en heeft een helling van 3 à 4 %. Het is belangrijk de toegang tot voeder en de ligruimte niet te beperken.

Strogebruik

Er wordt ruim 1 kg stro per dier per dag verbruikt. Het gebruik van stro draagt in grote mate bij aan het welzijn van de dieren.

- *De functies van stro zijn :*
 - afleiding, waardoor agressie (staartbijten) tussen dieren en ander stereotiep gedrag veel minder voorkomt.
 - ruwvoer.
 - isolatie, een gezonde en warme ligplaats.
 - stikstofbinding, mits voldoende bijgestrooid beperkt het gebruik van stro ook de ammoniakemissie.

Met het gebruik van stro verandert de soort mest en de benodigde arbeid (5 manuur/zeug/jaar extra arbeid). Vaste mest is erg gewild bij biologische akkerbouwers.

Hoeveel extra arbeid nodig is, hangt af van het stalsysteem. Een mestschuif kan veel arbeid besparen. Een aantal bedrijven heeft een mestgang waardoor het mogelijk is met een bobcat uit te mesten. Bij nieuwbouw kan meer rekening gehouden worden met voldoende ruimte om te manoeuvreren met grotere machines. Het systeem dat de minste arbeid vergt is de potstal.

Bij de huisvesting op stro moet goed gelet worden op de selectie naar goed beenwerk.

Bedrijf

Bedenk dat bij de keuze van het huisvestingssysteem niet enkel de financiële en ruimtelijke haalbaarheid tellen, maar dat u met dit systeem ook moet kunnen werken.

Uw zeugenstal meet 8 meter bij 35. Dit is ruimschoots voldoende voor de 100 boxen die zich daarin bevinden. Echter, ook na de ombouw naar groepshuisvesting zal een deel van de stal ingenomen worden door dienstruimte. De nuttige oppervlakte van de groepsruimten zal wellicht niet veel meer bedragen dan 220 m².

Zoals in het lastenboek vermeld, moet u minimaal 2,5 m² voorzien per zeug. De stal zal na ombouw dus nog hooguit 88 zeugen kunnen huisvesten.

Bovendien zal u in dat geval in de knoei komen met de kraamhokken. U heeft momenteel in een afzonderlijke stal 24 kraamhokken van 1,65 meter bij 2,20. Dit is - naar biologische normen - veel te klein. Indien u twee kraamhokken samenbrengt tot één komt u er net niet (7,25 i.p.v. 7,5 m²). Aangenomen dat hieraan een mouw kan worden gepast, beschikt u dan nog slechts over 12 kraamhokken, wat geen werkbaar systeem is met 88 zeugen.

Met 12 kraamhokken, kan u vlot rondraaien met een bezetting van 50 zeugen, maar ook 55 zeugen moet nog vrij goed lukken. Immers, hoe kleiner het aantal zeugen, hoe beter u de zaak kunt opvolgen.

Grootste belemmering is echter de buitenuitloop. Volgens het bio-lastenboek mag de bezetting van de buitenuitloop niet meer bedragen dan 15 zeugen per ha. Concreet voor uw bedrijf betekent dit buitenbeloop voor 45 zeugen.

Het kan niet de bedoeling zijn de normen tot aan de uiterste grens in te vullen, maar in uw geval (zware investeringen uit het verleden voor een veel groter aantal dieren) kunnen we toch beter, zeker in de omschakeling, de uitloop iets krappert bezetten.

Rekening houdend met de toegestane duur dat u zeugen mag binnenhouden rond de worpen, stellen we voor dat u gemiddeld een 50 tal zeugen houdt.

Met de kraamhokken komt u er dan ook wat gemakkelijker, en met de huisvesting gedurende de rest van het jaar komt u er dan ruimschoots. U moet wel beseffen dat u dan aan de limiet zit.

Wat dit bedrijfseconomisch aan resultaat zal opleveren (minder dan de helft van de huidige bezetting !) zullen we verder in dit plan nagaan.

Persoonlijk willen we geen keuze opdringen, maar volgende oplossing lijkt ons in een eerste fase het best haalbaar.

U 'organiseert' een vrije loopruimte achter een aantal van de bestaande boxen. Wanneer u terugvalt op de helft van uw huidig bestand, is de stal hiervoor ruim genoeg. In de boxen kunt u de zeugen individueel voederen, maar laat de zeugen vrij in en uit de boxen gaan. U zult hoogstwaarschijnlijk vaststellen dat sommige zeugen juist verkiezen om in de boxen te gaan liggen, en niet in de loopruimte. Zorg dat u de zeugen in de boxen wel nog kunt fixeren, zodat u ze kunt vastzetten wanneer dit nodig is voor bepaalde behandelingen.

11.6 Kraamhokken

Wetgeving

In de stal moeten zogende zeugen met biggen tot 40 dagen oud beschikken over een ruimte van minimaal 7.5 m²/zeug.

Zeugen moeten in principe in groepen gehouden worden, behalve in de laatste fase van de dracht en tijdens de zoogtijd. Isoleren van de zeug is toegelaten rond het werpen, en dit gedurende een maximale periode van 14 dagen.

Buitenbeloop hoeft niet voor een maximale periode van 8 weken na het werpen, mits toegang tot een bewegingsruimte in open lucht van minimaal 10 m² per zeug en mits naleven van de verplichting om de dieren te laten wroeten.

De biggen dienen op het moment van het spenen een leeftijd van minimaal 40 dagen te hebben.

Praktijk

Daar de zoogperiode langer is, is de conditie van de zeug van groot belang.

Ook wat de kraamhokken betreft hebben diverse huisvestingssystemen hun aanhangers.

Individuele huisvesting

Het Deens kraamopfokhok voldoet meestal. In de praktijk betekent dit voor de meest intensieve kraamhokken (halfrooster, schuine opstelling), dat van twee kraamhokken één gemaakt kan worden.

Groepshuisvesting

Sommige boeren kiezen ervoor om ook de kraamzeugen in groep te houden.

Aandachtspunt bij groepshuisvesting van lacterende zeugen, is het feit dat sommige biggen bij meerdere zeugen gaan zogen. Dit kan een ongelijke groei van de toom tot gevolg hebben. Het resultaat is, dat er ook ongelijke loten vleesvarkens aan het slachthuis geleverd worden.

Verder moeten de zeugen wel apart gehouden worden bij het castreren van de biggen en is het bloedtappen een probleem.

Bedrijf

Zeker in een eerste fase raden wij u aan ervaring op te doen met de groepshuisvesting van drachtige en guste zeugen, en voor de lacterende zeugen verder te werken met kraamhokken. In principe komt u er net niet wat de minimale oppervlakte betreft wanneer u van twee kraamhokken één maakt. Het verschil is echter gering, en misschien kunt u er een 'mouw aan passen'.

Het zou financieel onverantwoord zijn de bestaande kraamstal volledig te gaan herinrichten omwille van het geringe tekort aan oppervlakte. Probeer dus in de mate van het mogelijke het bestaande patroon van telkens twee hokken te behouden.

11.7 Huisvesting beren

Wetgeving

In de stal moeten de beren beschikken over een ruimte die minimaal 6 m²/beer bedraagt. Deze ruimte moet aansluiten op een buitenbeloop (zie verder).

Praktijk

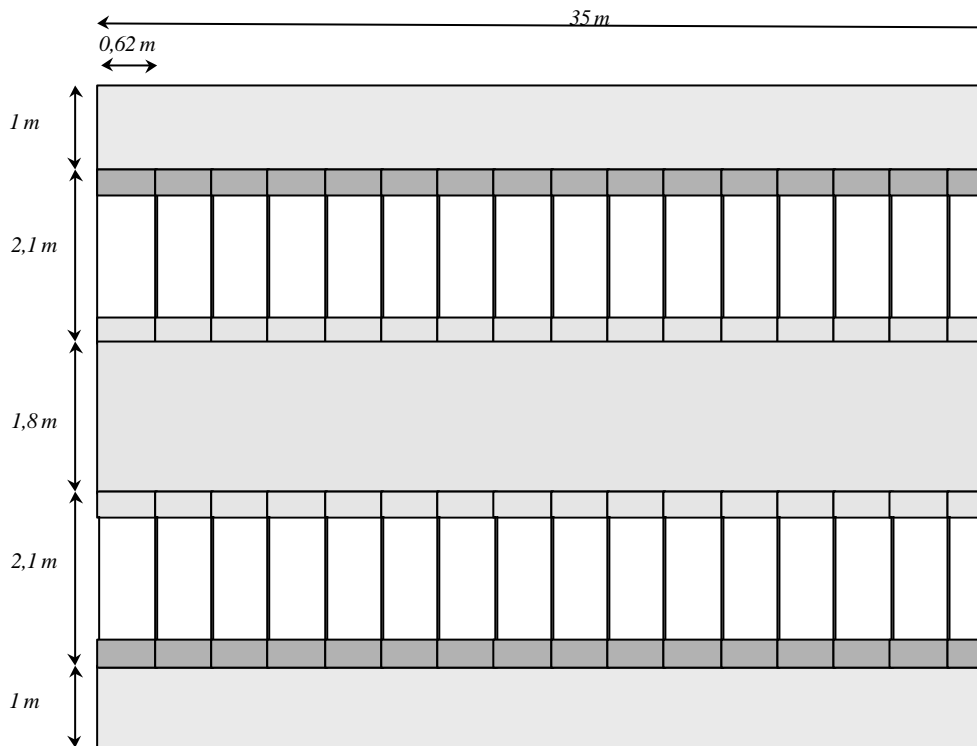
Afgezien van de minimale ruimte en de toegang tot buitenbeloop worden aan de huisvesting van beren in de biologische varkenshouderij geen extra normen opgelegd. Uiteraard zal alle aandacht gaan naar een gezonde, hygiënische ruimte die voldoende bewegingsvrijheid en natuurlijk gedrag toestaat.

Bedrijf

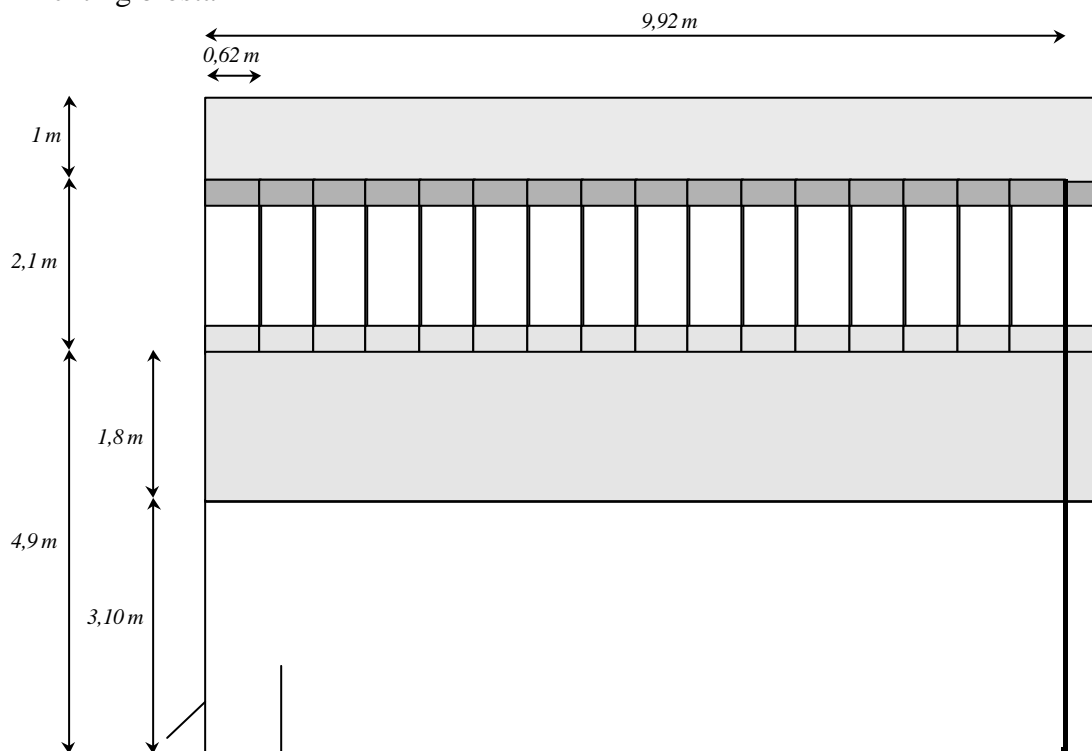
Indien de huidige huisvesting voor de beren niet zou voldoen, heeft u mogelijkheden genoeg deze aan te passen. Met de voorziene daling van het zeugenbestand, kan voldoende stalruimte worden ingeruimd voor de beren.

11.8 Stalconcept

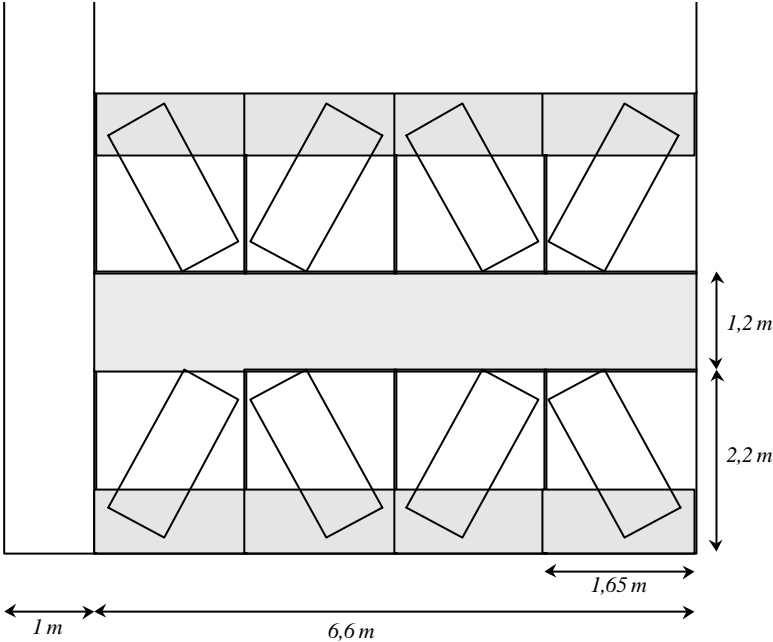
Bestaande stalinrichting:

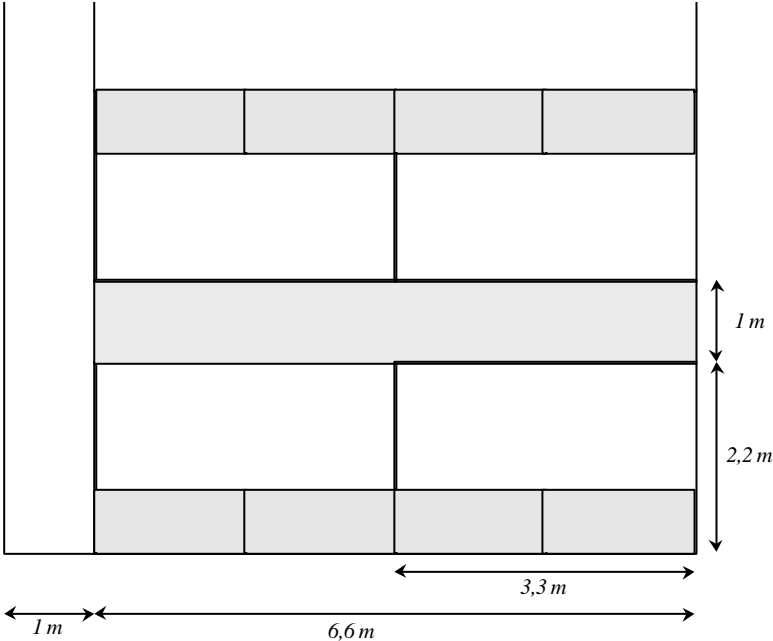
Inrichting biostal

Bestaande inrichting :

Inrichting biostal :

12 Buitenloop

Wetgeving

De zeugen moeten, wanneer de omstandigheden het toelaten, beschikken over een buitenloop, met gras bezaaid, met een maximale bezetting van 15 zeugen per hectare.

Buitenbeloop hoeft niet voor een maximale periode van 8 weken na het werpen, mits toegang tot een bewegingsruimte in open lucht van minimaal 10 m² per zeug en mits naleven van de verplichting om de dieren te laten wroeten.

Biggen ouder dan 40 dagen en tot 30 kg moeten toegang hebben tot weidebeloop, een bewegingsruimte in de open lucht of een uitloop in de open lucht die gedeeltelijk (max. 50 %) overdekt mogen zijn en dit met een bewegingsruimte van 0.4 m² per big.

De beren moeten toegang hebben tot weidebeloop, een bewegingsruimte in de open lucht of een uitloop in de open lucht die gedeeltelijk (max. 50 %) overdekt mogen zijn en dit met een bewegingsruimte van 8m² per beer.

Praktijk

Een weide als buitenuitloop is voor zeugen en opfokzeugen een absolute must, zoals trouwens voor alle fokkerijdieren.

Afrastering en aanplant van bomen en struiken op de buitenuitloop brengen nogal wat kosten met zich mee. Toch loont het zeker de moeite om ook naar bosbeplanting toe de nodige inspanningen te doen. Varkens zijn net als loopvogels echte bosdieren die zich thuisvoelen in (hoogstam)boomgaarden met hoge dichte hagen rondom.

Mits het gras voldoende smakelijk is, eten varkens graag en veel gras. Het gras mag niet te 'oud' zijn omdat varkens dit moeilijker verteren. Met de uiterst lichte veebezettingen voor zeugenuitloop zal echt graslandmanagement noodzakelijk zijn. Nu en dan zal moeten gemaaid worden om voldoende gras in jeugdgroei te hebben, zodat de zeugen ook bij hoogzomer blijven grazen.

Eventueel kan gewerkt worden met meerdere percelen, waarvan een deel gehooïd wordt. Dit hooi kan gebruikt worden als strooisel voor de pasgeboren biggen.

Problemen met worminfecties en besmettingen kunnen eveneens voorkomen worden door te werken met meerdere percelen.

Aangezien de oppervlakte buitenuitloop voor uw bedrijf de limiet is, en we de bezetting van de buitenloop in dit plan ook als uitgangspunt hebben genomen, zal u met de beschikbaarheid van buitenbeloop ook geen probleem hebben.

Aanleg buitenbeloop van gras/klaver

De bestaande weide rond de stal zal worden ingezaaid met klaver. Voor de buitenbeloop is witte klaver aangewezen, hoewel soms rode klaver mee ingezaaid wordt. De rode klaver die sneller groeit, zorgt de eerste jaren voor productie en ruimt na enkele jaren de plaats voor de witte klaver.

- *Doorzaaien van witte klaver in grasland:*

Als men grasland heeft zonder klaver dan kan men de witte klaver doorzaaien met behoud van de zode. Dit is goedkoper en vanuit milieustandpunt meer verantwoord.

- *Voorwaarden aan de bodem*

Een goede bodemvruchtbaarheid is vereist inzake kalk, fosfor en kalivoorziening,

Kalkminnend	pH	>5
Fosfor	p-Al	30-40
Kali	K-getal	17-25

De beschikbaarheid van stikstof is zeer weinig bepalend.

- *Tijdstip doorzaaien*

Rekening houden met de droogte dus niet in volle zomer maar :

Geschiktheid

- maart, half april	++
- na eerste snede (indien vochtige periode volgt)	+
- augustus tot begin september	+

- *Vorbereiding perceel*

Voor het doorzaaien het perceel zeer kort beweiden of maaien.

- *Zaaizaad, rassenkeuze en hoeveelheid*

Rassen met zeker opbrengst vermogen : Alice, Aber Herald, Riesling

Hoeveelheid : 4 à 5 kg per ha is voldoende

Voor een optimale dosering : per volumeenheid twee volume eenheden graszaad (BG3) bijmengen.

- *Techniek*

Om de klaver optimaal te introduceren moet de grasgroei zoveel mogelijk beperkt worden :

* bij open zode is wiedegeen en zaaien met kunstmeststrooier toepasbaar;

* bij dichte zode en minder gunstige omstandigheden is strokenzaaimachine aangewezen.

Zaaien met een doorzaaimachine brengt de zaden wellicht wat beter in contact met aarde door het maken van een zaaiguiltje in de zode. Er bestaat ook een rijenfrees-zaaimachine die strookjes freest waarin de zaden worden gebracht. Dit ligt nog het dichtst bij de klassieke vernieuwing en hiervan kunnen in uiteenlopende weersomstandigheden de beste resultaten worden verwacht. Bij deze wijzen van inzaai is het best om nog eens na te rollen.

- *Gebruik na doorzaaien*

Tot het moment van kieming (\pm 1 week) beweiden door jongvee, daarna 10 dagen niet laten betreden. Zonodig beregenen.

Daarna snel (om de 2 tot 3 weken) omweiden.

Na vestiging (6-8 weken na zaai) een licht maaisnede oogsten.

13 Voeder

Wetgeving

Het voeder is afkomstig van biologische akkerbouwbedrijven, dus geteeld zonder chemische meststoffen noch gebruik van pesticiden.

Indien men niet voldoende voeders van biologische oorsprong kan bekomen, kan men een beperkte hoeveelheid gangbare voeders gebruiken, maximum 20 % gangbaar voeder per dag gerekend op de droge stof van de landbouwingrediënten.

Voor biologische teelt toegelaten gangbare grondstoffen afkomstig van de gangbare landbouw :

- Maisgluten met certificaat non-GMO
- Tarwegluten
- Aardappeleiwit
- Gedroogde bierbostel
- Lijnschilfers
- Lijnzaad
- Sojabonen met certificaat non-GMO
- Bietmelasse als bindmiddel met analyse pesticide/zware metalen
- Voederbieten

Het is toegelaten maximaal 30 % van het voederrantsoen te maken uit omschakelingsvoeders afkomstig van percelen waar al ten minste één jaar geproduceerd wordt volgens de biologische methode. Deze beperking tot 30 % is niet van toepassing indien de plantaardige producten in omschakeling afkomstig zijn van het eigen bedrijf (het aandeel mag tot 60 % worden verhoogd).

Aan het dagrantsoen voor varkens moet ruwvoer, vers of gedroogd voer of kuilvoer worden toegediend.

Praktijk

Ruwvoer is voor varkens uitstekend voer. Het moet wel jong zijn anders is het ruwe celstofgehalte te hoog. Cellulose is niet te verteren door varkens : kneuzen, hakselen en malen verhoogt de verteerbaarheid van de ruwvoeders.

De combinatie met ruwvoer verlengt de vreettijd en geeft het varken een verzadigd gevoel. Dit zorgt voor minder steriotiep gedrag en stress wat belangrijk is bij groepshuisvesting. Door ruwvoer met een hoge voederwaarde te geven, kan het gebruik van krachtvoer geoptimaliseerd worden. Krachtig ruwvoer is bijvoorbeeld CCM, veldbonen, luzerne of bedrijfsoverschotten van (zoete) aardappel, voederbieten of granen.

Door het bijvoederen tijdens de dracht krijgt de zeug bovendien meer inhoud. Dat bevordert de voeropname tijdens de zoogperiode.

Nadeel van het biologisch voederschema is dat het arbeidsintensief is, en een beperktere sturing van de conditie toelaat. Men dient de gift en samenstelling van het geconcentreerde

voeder af te stemmen op de vermoedelijke hoeveelheid ruwvoer die de zeug vrijwillig zal opgenomen worden.

Drachtige zeugen kunnen tot 90 % van hun behoefte halen uit luzerne, luzernehooi, luzerne kuil, bierborstel, bietenpulp en aardappelstoomschillen.

Adviezen over voerschema's voor zeugen gelden altijd voor de lente- en zomersituatie. Bij daling van de omgevingstemperatuur zal de zeug op een gegeven moment extra energie moeten gaan verbranden om haar lichaamstemperatuur op peil te houden, en dient dus een wintertoeslag te worden gegeven. Deze wintertoeslag bedraagt bvb voor de maanden november en februari 100 gr/dier/dag, voor de maanden december en januari 200 gr/dier/dag.

Hou ook rekening met het feit dat de zoogperiode langer is dan in het gangbare systeem. Zeugen moeten in goede conditie zijn, en conditie dient over lange tijd langzaam opgebouwd!

Bedrijf

U beschikt over onvoldoende grond voor een eigen voedervoorziening. Met de buitenuitloop (mits goed onderhouden en voldoende jeugdgroei in het gras) komt u al een heel eind met het gras van de buitenuitloop.

Met onze zachte winters staat er ook dan gras in de weiden, en u mag gerust de zeugen die buiten willen, een uurtje buitenlaten 's winters. Toch moet u wat ruwvoedervoorraad voorzien. Om een goede weide kort te houden heeft u zeker het jaar rond een 50 tal zeugen nodig per ha. U zult dus 's zomers moeten maaien op de buitenuitloop wil u de grasmat niet van het eerste jaar al volledig verknoeien. Wellicht kunt u zo wat graskuil maken.

Een alternatief is een voorraadje voederbieten aankopen. Vroegere generaties hadden daarmee goede ervaringen in de zeugenhouderij.

14 Arbeidsbehoefte

Praktijk

De benodigde arbeid op een biologisch varkensbedrijf verschilt sterk van bedrijf tot bedrijf. Dit is onder andere het gevolg van verschillen in stalinrichting, voedersysteem,...

Ten opzichte van het gangbare bedrijf zijn er echter enkele duidelijke verschillen. Dit tengevolge van het feit dat de biologische varkenshouderij grondgebonden hoort te zijn. Ten opzichte van de gangbare varkenshouderij komen er dus extra taken bij, zoals onderhoud van de buitenbelopen en stallen, extra tijd voor controle en bijvoeding, enz.

Naar arbeidsbehoefte wordt ervan uitgegaan dat een open zeugenbedrijf van 100 zeugen gelijkstaat met 1 volwaardige arbeidskracht.

Bedrijf

Huisvestingsnormen, maar vooral de buitenuitloop dwingen u uw zeugenbestand bij omschakeling te halveren. Dit betekent dat de arbeidsbehoefte terugvalt op een halve arbeidskracht voor het hele bedrijf.

In theorie. Persoonlijk vermoeden we dat 100 zeugen per VAK in de bioteelt een beetje hoog gegrepen is.

In elk geval zal wel wat tijd vrijkomen. In een eerste fase heeft u die tijd zeker nodig om uw bedrijf 'om te bouwen', letterlijk en figuurlijk. U zal opnieuw moeten leren, soms zelfs een stukje studeren. En op de noodzakelijke verbouwingskosten kunt u veel besparen door eigen arbeid.

15 Bedrijfseconomische aspecten

Uitgangspunten

We gaan uit van een gemiddelde bezetting van 50 zeugen, en een arbeidsbehoefte van 0,75 VAK. Dit laatste houdt in dat u 75 % van het referentie-inkomen (30 000 EUR) dient te behalen om uw arbeid ten volle gewaardeerd te zien. Noteer dat het arbeidsinkomen dat wij u graag zouden zien behalen vandaag als leefbaarheidsnorm wordt beschouwd voor 1 VAK.

Verder rekenen we met een worpindex 2 en een productiegetal van 17 biggen per zeug dat met uw vakmanschap zeker haalbaar moet zijn.

Het vervangingspercentage kan aan de lage kant lijken. We gaan hier uit van de ervaringen op gangbare bedrijven die een extensief systeem met buitenuitloop toepassen, en waar het vervangingspercentage zeer laag blijkt, o.m. omdat de buitenuitloop veel vruchtbaarheidsproblemen uitschakelt, die een belangrijke oorzaak zijn voor vroegtijdig opruimen in de gangbare, intensieve zeugenhouderij. Denk er wel aan dat de omschakeling naar buitenuitloop en groepshuisvesting aanvankelijk in de omgekeerde richting kan werken. Maar op termijn is een verbetering terzake meer dan waarschijnlijk.

Voor de huisvestingskosten gaan we uit van de huidige afschrijvingen en rentes. U heeft geen enkele marge voor zware verbouwingkosten. U zal aanvankelijk 'uw plan moeten trekken' met eigen arbeid, een zo goed mogelijk benutten van de bestaande binneninrichting, en aanpassingen met herbruikmaterialen van wat met het oog op de omschakeling uit de stallen dient verwijderd.

Afgezien van de vereisten van het lastenboek (bio-voeder, aankoop van stro en wat aanvullend ruwvoer) gaan we verder uit van de gegevens van uw recentste bedrijfseconomische boekhouding.

Per gemiddelde aanwezige fokzeug :

Vaste kosten :

Buitenuitloop (aanleg en onderhoud) :	34,71
Huisvesting + infrastructuur uitloop :	258,90
Algemene onkosten (energie e.d.) :	88,30
Totaal :	381,90

Voederkost + aankoop dieren :

Aankoop (opfokzeug 7 mnd, 0.2 x 200)	40,00
(beren, 0,02x500)	10,00
ruwvoeder	26,03
krachtvoeder zeugen (1.080 kg x 0,27)	294,50
biggen (360 kg x 0,37)	133,86
Totaal :	504,39

Overige variabele kosten :

Rente vee – omlopend kapitaal :	14,13
Gezondheidszorg :	32,87
Strooisel (500 kg x 0,07)	37,18

Controle :	5,78
Allerlei (diverse benodigdheden) :	4,46
Totaal :	94,42

Correctie nevenopbrengsten :	
Slachtzeugen + -beer: (0.2 x 125,00) :	24,79
Totaal :	-24,79

Algemeen Totaal :	955,93
--------------------------	---------------

Kostprijs per zeug per jaar :	955,93
Kostprijs per afgeleverde big :	56,23
Arbeidskosten per zeug :	449,93
Arbeidskosten per afgeleverd big :	26,48
Kostprijs per zeug per jaar (incl. arbeid):	1405,85
Kostprijs per afgeleverd big (incl. arbeid) :	82,71

Concreet betekent dit dat u een verkoopprijs moet bedingen van 82,71 EUR waarin op dit moment uw arbeidsvergoeding reeds is verrekend.

De kostprijs per big/jaar incl. arbeid schommelt op de weinige biobedrijven die in deze sector bestaan en vergelijkbare gangbare extensieve bedrijven tussen de 60,00 à 73,00 EUR.

Daar steekt u met de hier berekende kostprijs een heel eind bovenuit. Daarbij geven we u nog enkele zaken ter overweging.

Indien u betere technische resultaten haalt – we hebben nogal op zeker gespeeld – krijgen we meteen ook een heel ander financieel plaatje. Maar met een big per zeug extra, blijven we toch nog boven de 75,00 EUR uitsteken.

Bovendien willen we u ook waarschuwen dat het gebruik van hoogproductieve hybriden verleidelijker wordt naarmate u minder zeugen mag houden. Bedenk echter dat uw biggen in een biologisch bedrijf moeten worden afgemest, en dat uw afnemers, net als hun verdere afnemers, tevreden moeten zijn over de vleeskwaliteit. Een traditioneel ras leent zich trouwens een stuk beter tot extensieve zeughouderij in buitenbeloop.

Een tweede zaak die u moet overwegen is dat er wellicht nog voor zeer lang een tekort zal zijn aan biologische varkens. De prijs die u moet bedingen kan u vanuit uw huidige situatie immens lijken, maar het is zaak de ontwikkeling van de biologische varkenshouderij in de gaten te houden. Persoonlijk denken we echter wel dat het hoe dan ook voor uw bedrijf geen haalbare kaart wordt.

Tenslotte willen we er u ook op wijzen dat het referentie-inkomen dat hier als norm werd gehanteerd, momenteel door driekwart van alle gangbare landbouwers niet wordt gehaald. Waarom zou u niet overwegen zelfs nog iets extensiever te gaan, en uw bedrijf in nevenberoep uit te baten ?

16 Omschakeling

16.1 Omschakeling dieren

De dieren moeten minstens 6 maanden worden gevoederd, gehuisvest en veterinaire behandelingen ondergaan volgens de biologische productiemethoden.

16.2 Omschakeling grond

De buitenbelopen en voedergewassen moeten aan de normale omschakelingsperiode voldoen van 2 jaar. Uitzondering voor de buitenbeloop (6 maanden) is mogelijk.

16.3 Volledige omschakeling bedrijf

Bij volledige (plantaardig én dierlijk) omschakeling van het bedrijf wordt de omschakelingstermijn 24 maanden. Alle regels voor de dieren moeten worden gerespecteerd. Het verbruik, na het begin van de omschakeling, van de nog niet-biologische op het bedrijf geproduceerde diervoeders wordt toegelaten.

17 Afzet

Zoals eerder gesteld is de vraag naar biologisch varkensvlees momenteel veel groter dan het aanbod. Dit opent perspectieven voor varkenshouders die willen omschakelen, maar er zijn nogal wat klippen te nemen.

Er is immers bij de consumenten geen vraag naar biggen, maar naar vlees. Gespecialiseerde zeugenbedrijven moeten dus eerst naar een ‘tussenmarkt’ uitkijken, en daar is de vraag veel minder duidelijk. Kortom: u zit in feite te wachten op een varkensmester, die de omschakeling ook wel ziet zitten.

Het gevaar is niet denkbeeldig dat we op elkaar blijven wachten.

Bijkomend stelt zich het probleem dat heel wat zeugenhouders in de kostprijspggnose uitkomen op wat we voor uw bedrijf berekend hebben, of erboven. Dit is niet van aard om een duidelijk uitgesproken vraag naar biggen los te weken.

De perspectieven blijven dus min of meer ‘vasthaken’ bij de gesloten of op zijn minst gemengde bedrijven die een eindproduct kunnen afleveren.

18 Samenvatting

Veestapel

De huidige omvang van de huisvesting en de mogelijkheden tot buitenloop in de onmiddellijke nabijheid vormen belangrijke limieten. De veebezetting zal een heel eind achteruit moeten naar gemiddeld 50 zeugen. Misschien kan u uw productie in de toekomst ook 'sluiten', desnoods gedeeltelijk, maar dat is toch eerder verre toekomstmuziek.

Huisvesting

De aanpassingen komen erop neer de helft van de inrichting weg te halen.

Teeltplan

De buitenbeloop inzaaien met gras/klaver is een goede optie. Ook naar ruwvoeder voorziening toe.

Bemesting/mestafzet

U zal bijkomende mestafzet moeten zoeken. Momenteel is de afzet van biologische varkensmest echter geen probleem.

Voederaankoop

Het is mogelijk om zowel in binnen- en buitenland biologische voeders aan te kopen.

Arbeid

Door de sterke daling van de zeugenstapel zal er – zeker na een inlooperperiode – tijd vrijkomen.

Afzet

Momenteel is er een tekort aan biologische biggen bij collega's afmesters.

Bedrijfseconomie

Extra investeringen in nieuwe gebouwen zijn niet nodig maar als gevolg van onder andere de zware investeringslast zal het bedrijf niet rendabel zijn.

Tot slot

De weg om uw bedrijf om te schakelen naar biologische productie, ligt voor u. Met dit bedrijfsontwikkelingsplan hebben wij getracht enige wegwijzers uit te zetten.

Gaandeweg is gebleken dat de omschakeling van een kapitaals- en arbeidsintensieve bedrijfstak, zoals de zeugenhouderij, uiterst moeilijk te realiseren is. Meestal zijn slechts beperkte bijkomende investeringen mogelijk, en de bezettingsnormen, vooral wat de buitenuitloop betreft, blijken onoverkomelijk.

In de gegeven omstandigheden zouden wij u aanraden de omschakeling nog even uit te stellen. U moet met de zeugenbezetting zo ver terug, dat o.m. de bestaande investeringslast per zeug te hoog oploopt.

Dat betekent niet dat u uw wens om duurzaam, en liefst biologisch te produceren, helemaal moet opgeven. Wel in tegendeel. De eerstkomende tijd raden wij u aan nu reeds te werken aan duurzame mestafzet enerzijds, en technische optimalisering van de gangbare productie anderzijds.

U zult vaststellen dat aan technisch vakbekwame productie heel wat duurzaamheidsaspecten vastzitten, zoals de voederoptimalisatie die leidt tot dierenwelzijn, ziektepreventie, kwaliteit en een betere nutriëntenbenutting.

Verder wordt uw bedrijf door de bijkomende grond al een stukje meer grondgebonden dan voorheen. U moet hiervan zeker gebruik maken om, ook met de huidige zeugenbezetting, desnoods met een deel van de zeugen te experimenteren met buitenuitloop en groepshuisvesting. Laatstgenoemde ‘omschakeling’ wordt eerlang toch verplicht.

De bestaande stallen bieden u jammergenoeg onvoldoende ruimte om met een lagere zeugenbezetting – gangbaar of biologisch – uw bedrijf te ‘sluiten’. Als zich ooit in die richting mogelijkheden voordoen, desnoods gedeeltelijk afmesten, moet u dit zeker overwegen, temeer daar dit dan wel weer perspectieven biedt om biologisch te gaan produceren.

Wij hopen in elk geval met dit bedrijfsontwikkelingsplan stof tot nadenken gegeven te hebben, en bij te dragen tot een nieuwe en toekomstgerichte kijk op uw bedrijf.

BIJLAGE : Nuttige adressen

***) Vlaamse Gemeenschap**

Administratie Land- en Tuinbouw

Adeling land- en tuinbouwvorming

Cel biologische landbouw

Leuvenseplein 4

1000 Brussel

Contactpersonen Ann Theunissen/ Marie Verhassel

tel. : 02/553.63.90 – 02/553.63.76

fax. : 02/553.63.60

E-mail : Ann.Theunissen@ewbl.vlaanderen.be ; Marie.Verhassel@ewbl.vlaanderen.be

***) Erkende controle-organismen**

Blik vzw

Bart Maes - Statiestraat 164 B - 2600 Berchem

Tel. 03/287.37.50 - Fax 03/287.37.51

Ecocert sprl

Blaise Hommelen -

Chemin de la Haute Baudecet, 1 -

1457 Walhain

Tel. 081/60 03 77 - Fax 081/60 03 13

***) Voorlichting, advies en vorming**

BIO consult cvba

Adviesbureau voor bedrijfsontwikkeling biologische landbouw en omschakelingsbegeleiding biologische landbouw

Wim Govaerts - Tolhuis 14A - Tongerlo

Tel. 0477/77 46 95 - Fax 03/287 37 71

BLIVO vzw

Biologische Landbouw

Instituut voor voorlichting en onderzoek

Peter Brattinga - Statiestraat 164 C - 2600 Berchem

Tel. 03/287.37.70 - Fax 03/287.37.71

Boerenbond

Omschakelingscursus en omschakelingsbegeleiding biologische landbouw

Ignace Deroo - Diksmuidsestwg 406/4

8800 Roeselare

Tel 051/26.03.85 - Fax 051/26 03 89

Landwijzer vzw

2 jarige beroepsopleiding biologische landbouw
Michel Mouton - Statiestraat 164 D
2600 Berchem
Tel. 03/287.37.77 - Fax 03/287.37.71

PCBT vzw

Proefcentrum voor de biologische teelt
Lieven Delanote - Ieperseweg 87
8800 Beitem
Tel. 051/26 14 45 - Fax 051/24 00 20

Vlaams Agrarisch Centrum vzw

Omschakelingscursus en omschakelingsbegeleiding biologische landbouw
Filippe Van De Craen
Ambachtsweg 20
9820 Merelbeke
Tel. 09/252 59 19 - Fax 09/252 40 66